

PRIRUČNIK ZA PROMATRAČE
POLITIČKIH STRANAKA, KANDIDATA I NEVLADINIH
UDRUGA
NA IZBORIMA ZA EUROPSKI PARLAMENT 2013.

GONG, Zagreb, travanj 2013.

SADRŽAJ:

UVOD U PROMATRANJE IZBORA.....	3
PRAVA I DUŽNOSTI PROMATRAČA	4
O IZBORIMA ZA EU PARLAMENT.....	5
TIJEK IZBORNOG PROCESA.....	11
IZBORNI DAN - KORAK PO KORAK.....	12
KRIZNE SITUACIJE / INCIDENTI	19
DODATAK: O PRAVIMA I DUŽNOSTIMA PROMATRAČA.....	20
PRIMJER OBRASCA ZA IZVJEŠTAVANJE.....	23

UVOD U PROMATRANJE IZBORA

ZAŠTO PROMATRATI IZBORE?

Transparentnost i otvorenost izbornog procesa provedenog u skladu sa zakonskom regulativom, osnovni su preduvjeti u **uspostavljanju, jačanju, ali i provjeri demokracije**. Mogućnost promatrača da promatraju i izvještavaju o izbornom procesu **doprinosi kontroli i transparentnosti procesa te jača povjerenje javnosti u izborni proces**. Osim toga, promatranje izbora važno je i zbog većeg **uključivanja građana u izborne aktivnosti**.

Stranački promatrači i promatrači kandidata važan su dio izbornog procesa zbog međusobne kontrole opozicije i vlasti, ali i kontrole rada biračkih odbora i izbornih povjerenstava, posebice kad u izbornim tijelima nema članova njihovih stranaka ili u slučaju kad su izborna tijela nestranačka (npr. na predsjedničkim izborima).

VAŽNE INFORMACIJE ZA PROMATRAČE

1. Pročitajte ovaj priručnik prije dolaska na izbornu mjesto i svakako ga ponesite sa sobom. Priručnik će vam tijekom dana biti važan saveznik te omogućiti da provjerite sve aspekte izbornog dana. Snalaženje u priručniku i vaša informiranost o izbornom procesu i svojim pravima promatrača, pomoći će vam da reagirate na točan i pravovremen način, a što je svakako jedna od uloga promatrača. Ovaj priručnik napisan je s ciljem da svaki promatrač na jednostavan način razumije i dobije sve potrebne informacije.

2. Sa sobom još obavezno ponesite:

- potvrdu od stranke / udruge ili suglasnost kandidata o imenovanju promatrača,
- identifikacijski dokument (osobna iskaznica, putovnica).

3. Birački odbori i izborna povjerenstva nisu vaši neprijatelji. Većina članova izbornih tijela trudi se svoj posao obavljati profesionalno. Neke od nepravilnosti koje ćete možda uočiti nisu rezultat (zlo)namjernog djela, već slučajnog propusta ili nedostatne edukacije biračkih odbora. Stoga će većina nepravilnosti biti uklonjena nakon što predsjedniku biračkog odbora ili njegovom zamjeniku ukažete na njih.

4. Ne ometajte rad biračkog odbora, ne ometajte tijek izbornog procesa i ne razgovarajte s biračima.

Vaša je uloga samo da promatrate i zapisujete ono što se događa kako biste objektivno i točno izvijestili o situaciji na biračkom mjestu. U slučaju uočenih kršenja izbornih pravila, obratite se predsjedniku biračkog odbora (ili zamjeniku ukoliko je predsjednik odsutan) i ukažite mu na to. U slučaju da ne otkloni problem, omogućiti/dozvoli daljnje kršenje pravila ili ih on sam nastavi kršiti, unesite primjedbu o tome u zapisnik o radu biračkog odbora te obavijestite svoju stranku/kandidata/udrugu o incidentu.

5. U slučaju da vam je onemogućeno promatranje, u slučaju kriznih situacija ili incidenata (popis takvih situacija nalazi se pri kraju priručnika) i/ili u slučaju da vam se uskraćuje upisivanje primjedbi u zapisnik o radu biračkog odbora, o tome svakako obavijestite svoju stranku/kandidata/udrugu kako bi oni mogli dalje postupati.

6. Ne razgovarajte s medijima, osim u slučaju da ste za to dobili izričito dopuštenje svoje stranke / kandidata / udruge. Svako nekoordinirano istupanje promatrača u medijima, može naštetiti stranci/kandidatu/udruzi te izbornom procesu.

7. **Ukoliko tijekom promatranja ustanovite da je sve u redu i da niste naišli na nepravilnosti, to ne znači da ste loš promatrač!** To znači da su izbori na vašem biračkom mjestu ili na vašem području promatranja dobro organizirani i provedeni.

PRAVA I DUŽNOSTI PROMATRAČA

► Pravo promatranja predsjedničkih izbora imaju **političke stranke, birači koji su predložili kandidate, nevladine udruge i međunarodne organizacije koje djeluju u Republici Hrvatskoj.**

► **Promatrači stranaka** dužni su izbornom tijelu čiji rad promatraju predočiti **potvrdu političke stranke** koja ih je odredila. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje političke stranke, odnosno opunomoćenik kojega ta osoba ovlasti.

► **Promatrači nezavisnih kandidata** dužni su izbornom tijelu čiji rad promatraju predočiti **suglasnost nezavisnog kandidata.**

► **Promatrači nevladinih udruga** dužni su izbornom tijelu čiji rad promatraju predočiti **potvrdu nevladine udruge** koja ih je odredila. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje udruge, odnosno opunomoćenik kojega ta osoba ovlasti. Nevladine udruge koje namjeravaju promatrati provedbu izbora dužne su najkasnije u roku od 15 dana od dana raspisivanja izbora zatražiti dozvolu za promatranje rada izbornih povjerenstava i biračkih odbora **od Državnog izbornog povjerenstva.**

► Političkim strankama, biračima koji su predložili kandidate, nevladinim udrugama i međunarodnim organizacijama **mora se omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu ili pri izbornom tijelu.**

► **Pravo promatranja izbora obuhvaća** promatranje izborne promidžbe, tiskanje i korištenje izbornog materijala, cjelokupnog izbornog postupka, glasovanja, rada izbornih tijela i uvid u sav izborni materijal.

► **Promatrač ima pravo biti nazočan radu izbornog povjerenstva** za vrijeme održavanja sjednica, upozoravati na uočene nepravilnosti i tražiti njihovo otklanjanje, davati pisane, obrazložene primjedbe na rad izbornog tijela. Promatrač ima pravo zahtijevati presliku ili prijepis zapisnika o radu izbornog tijela čiji je rad promatrao.

► **Promatrač ne smije ometati rad izbornog tijela.** Predsjednik izbornog tijela može usmeno opomenuti promatrača koji ometa rad izbornog tijela te ga udaljiti, ako unatoč opomeni nastavi s ometanjem.

¹ Detaljno navedena prava i dužnosti promatrača nalaze se u dodatku Priručnika.

ZAKONSKI OKVIR

► Zastupnike iz Republike Hrvatske u Europski parlament biraju, na temelju općeg i jednakoga biračkog prava, svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina života, a od ovih izbora biračko pravo imaju i birači lišeni poslovne sposobnosti. Članove u EU parlament mogu birati i državljani druge države članice Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u RH prema Zakonu o strancima.

► Birači moraju imati važeće osobne iskaznice, a hrvatski državljani koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj moraju se aktivno registrirati za glasanje.

► Izbori se provode na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske (14. travnja) i u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske. Izbori se na biračkim mjestima u diplomatsko-konzularnim predstavništvima održavaju 13. i 14. travnja.

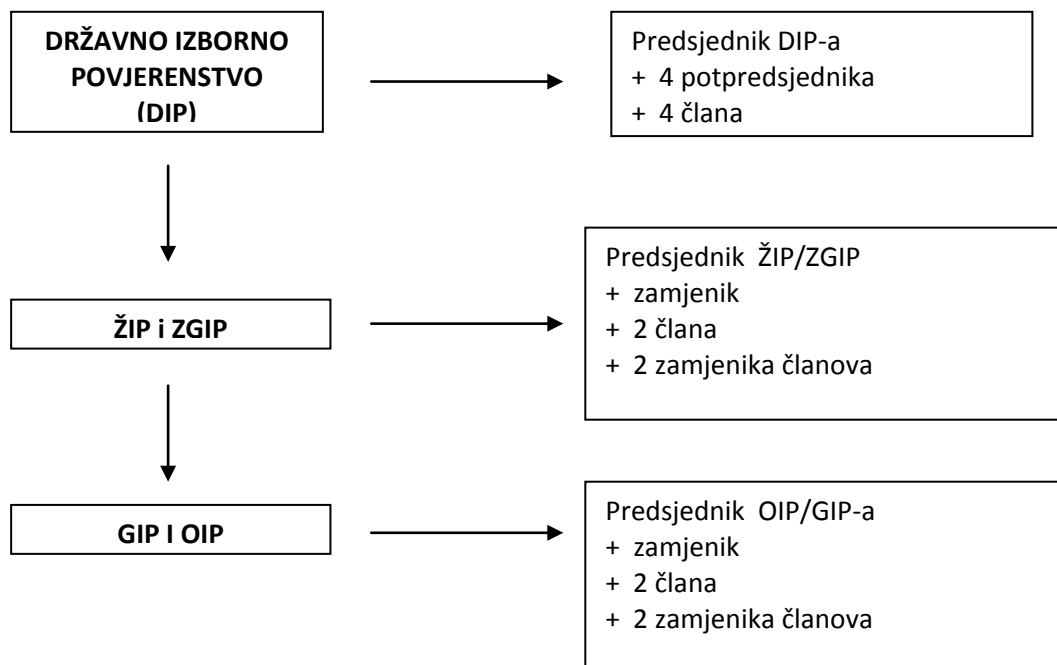
► Cijela Hrvatska, uključujući i dijasporu, čini **jednu izbornu jedinicu**, a bira se neposredno tajnim glasovanjem **12 zastupnika**. Primjenjuje se razmjerni izborni sustav uz korištenje preferencijalnog glasanja. To znači da birači mogu izabrati i listu za koju su se odlučili i jednog od kandidata na toj listi. Birači mogu glasati samo jedanput i **samo za jednu listu i samo za jednog kandidata unutar te liste**.

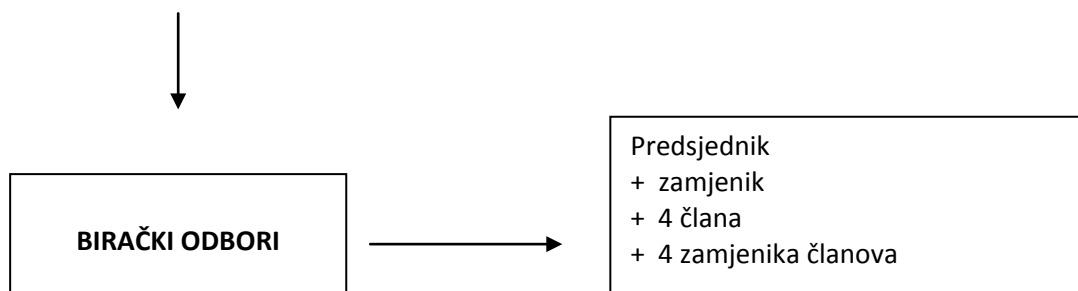
TIJELA ZA PROVEDBU IZBORA:

► **Državno izorno povjerenstvo (DIP)** je najviše tijelo za provedbu izbora u Republici Hrvatskoj. Broji 9 članova. DIP brine o zakonitoj pripremi i provedbi izbora, imenuje članove županijskih izbornih povjerenstava (ŽIP-ova) i Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba (ZGIP), utvrđuje obvezatne upute za rad izbornih povjerenstava i biračkih odbora, određuje biračka mjesta i imenuje biračke odbore u inozemstvu, propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe izbora.

► **Županijsko izorno povjerenstvo (ŽIP) i Gradsko izorno povjerenstvo Grada Zagreba (ZGIP)** čine predsjednik i dva člana, od kojih svaki ima zamjenika, koje imenuje DIP. ŽIP imenuje općinska i gradska izborna povjerenstva kao i biračke odbore.

► **GIP i OIP** čine predsjednik i dva člana od kojih svaki ima zamjenika. Predlažu ŽIP-u biračka mjesta i imenovanje članova biračkih odbora.

► **Birački odbori** izravno provode glasanje birača na biračkim mjestima, osiguravaju pravilnost i tajnost glasanja te zbrajaju rezultate glasanja na biračkom mjestu. Birački odbor čine predsjednik i četiri člana te njihovi zamjenici. Predsjednik i njegov zamjenik ne smiju biti članovi niti jedne političke stranke, a po mogućnosti trebaju biti pravne struke.

Po dva člana i njihove zamjenike određuje većinska politička stranka, a po dva člana i njihove zamjenike oporbena politička stranka sukladno stranačkom sastavu tekućeg saziva Hrvatskog sabora.

POPISI BIRAČA

► Birači ostvaruju biračko pravo temeljem upisa u registar birača. U registar se upisuju svi hrvatski državljani koji su navršili 18 godina te imaju prebivalište na području grada/općine u Hrvatskoj, hrvatski državljani s navršених 18 godina koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj te državljani Europske unije koji ostvaruju biračko pravo u Republici Hrvatskoj.

Registar je elektronička baza podataka osoba koje imaju biračko pravo. Registar vode uredi državne uprave/ured za opću upravu u svakom gradu/općini. Svaki građanin ima pravo pregledati svoj upis u registar birača, tražiti njegovu dopunu ili ispravak tijekom cijele godine.

► Popis birača je dio registra birača koji se sastavlja nakon zatvaranja registra za svake pojedine izbore ili referendum te služi kao temelj za glasanje na dan izbora, odnosno referendumu.

Iz zaključenog popisa birača **izlistavaju se izvaci iz popisa birača** za svako biračko mjesto.

Svako biračko mjesto obavezno sadrži:

- **izvadak iz popisa birača „A“** - birači koji će glasati na biračkom mjestu kojemu pripadaju prema svom mjestu prebivališta,

Na biračkom mjestu mogu se, ali i ne moraju, nalaziti i:

- **izvadak „B“** - birači koji pripadaju tom biračkom mjestu, ali su se privremeno ispisali jer će glasati na nekom drugom biračkom mjestu;

- **izvadak „C“** na kojem se nalaze **privremeno** upisani birači koji žele glasati na tom biračkom mjestu u općini/gradu izvan svog mjesta prebivališta, a za njih nije osigurano posebno biračko mjesto.

Glasanje izvan mjesta prebivališta unutar Hrvatske

a) Glasanje uz potvrdu bez navođenja mjesta glasanja

Birači s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji će na dan izbora zateći izvan mjesta svog prebivališta mogli su, najkasnije 10 dana prije dana određenog za održavanje izbora, od nadležnog ureda za opću upravu zatražiti potvrdu za glasanje izvan mjesta prebivališta **bez navođenja mjesta boravka na dan izbora**, a temeljem koje

će moći glasovati **na bilo kojem biračkom mjestu** u Republici Hrvatskoj, uz predočenje i predaju potvrde. Ovo je najlakši način glasanja izvan mjesta prebivališta.

b) Glasanje bez potvrde s privremenim upisom na drugo mjesto glasanja

Birači koji pretpostavljaju da će se na dan izbora zateći izvan područja općine ili grada u kojoj imaju prebivalište, a znaju gdje će se zateći na dan izbora, mogli su se na osobni zahtjev privremeno upisati u popis birača u tom gradu ili općini.

Birači koji će na dan izbora glasati izvan mjesta svog prebivališta, jer su se privremeno upisali u popis birača u gradu/općini gdje će se zateći na dan izbora **ne dobivaju potvrdu** za glasovanje izvan mjesta prebivališta jer će u registru birača imati upisanu bilješku.

c) Glasanje birača koji nema prebivalište u RH, ali će na dan izbora biti u RH?

Birači bez prebivališta u Republici Hrvatskoj koji će se na dan izbora zateći u Republici Hrvatskoj trebali su se prethodno registrirati (aktivna registracija) u uredu za opću upravu u Republici Hrvatskoj prema mjestu njihovog boravka u RH. Primjerice, ako će birač, hrvatski državljanin iz Sarajeva, a bez prebivališta u Republici Hrvatskoj, na dan izbora biti u Splitu, trebao se prethodno registrirati u uredu za opću upravu u Splitu.

Glasanje uz potvrdu

► Hrvatski državljani koji imaju biračko pravo, a nisu upisani u popis birača svoje pravo glasa na dan izbora može ostvariti glasanjem uz potvrdu koja se dobiva na dan izbora u nadležnom uredu za opću upravu ili diplomatsko-konzularnom predstavništvu, ukoliko glasa u inozemstvu.

OBVEZATNE UPUTE DRŽAVNOG IZBORNOG POVJERENSTVA

Obvezatne upute (OU) su pravila koja pobliže tumače pojedine odredbe zakona. DIP je do zaključenja ovog priručnika donio sedam Obvezatnih uputa:

- Redosljed izbornih radnji i tijek rokova (OU I.)
- Obrasci za postupak kandidiranja (OU II.)
- Postupak kandidiranja (OU III.)
- Obrasci za provedbu izbora (OU IV.)
- O glasovanju birača na službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, birača u mirovnim operacijama i misijama, birača-članova posada pomorskih i riječnih brodova pod hrvatskom zastavom te na plutajućim objektima u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, birača lišenih slobode i birača smještenih u ustanovama socijalne skrbi (OU V.)
- O načinu glasanja birača - osoba s invaliditetom, nepismenih birača, te birača koji ne mogu pristupiti na biračko mjesto (OU VI.)
- O načinu uređenja biračkog mjesta (OU VII.)

► O načinu glasanja birača s tjelesnom manom, nepismenih birača te birača koje nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto (OU VI.)

Glasanje se obavlja osobno. Iznimno, birač koji zbog tjelesne mane nije u mogućnosti glasati, na biralište mora doći s osobom od povjerenja koja će u njegovo ime i po uputi izvršiti glasanje. Ukoliko birač ne može pristupiti biračkom mjestu, a želi glasati, o tome mora pravovremeno obavijestiti birački odbor. Na izborni dan, dva člana biračkog odbora idu u obilazak birača. **Glasanje se obavlja tako što birač stavlja presavijeni glasački listić u omotnicu koju zalijepi, članovi biračkog odbora nose omotnicu na biračko mjesto i u prisutnosti ostalih članova biračkog odbora otvaraju omotnicu iz koje vade presavijeni glasački listić i ubacuju ga u glasačku kutiju. Birački odbor u Zapisnik o radu upisuje podatke o osobama koje su glasale na ovaj način.**

► O načinu uređenja biračkog mjesta (OU VII.)

U prostorijama u kojima će se glasati (biračko mjesto) mogu se isticati samo državni simboli u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti Predsjednika Republike Hrvatske: grb Republike Hrvatske i zastava Republike Hrvatske.

Mogu se isticati i obilježja županija, gradova odnosno općina, sukladno njihovim statutima. Prostorije u kojima će se glasati treba urediti na način da se osigura tajnost glasanja tako da nitko iz ostalog dijela prostorije ne može vidjeti kako je glasač popunio glasački listić. Birački odbor dužan je, prije otvaranja birališta, na vidljivom mjestu ispred prostorije u kojoj će se glasati izvjesiti oglas s listom kandidata.

Birački odbor dužan je na prednju stranu svake glasačke kutije istaknuti glasački listić kakav se ubacuje u glasačku kutiju.

IZ KAZNENOG ZAKONA

Povređa slobode odlučivanja birača

Članak 333.

Tko silom, ozbiljnom prijetnjom, podmićivanjem ili na drugi protuzakonit način utječe na birača da na izborima glasuje na određeni način ili da ne glasuje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uskrata biračkog prava

Članak 334.

Tko u obavljanju povjerene mu dužnosti u vezi s izborima drugoga protuzakonito ne uvede u popis birača, ili ga izbriše iz tog popisa, ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Zlouporaba biračkog prava

Članak 335.

(1) Birač koji na istim izborima glasuje nakon što je već glasovao ili glasuje umjesto drugoga pod njegovim imenom, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko omogući drugome da ponovo glasuje.

Povreda tajnosti glasovanja

Članak 336.

Tko na izborima povrijedi tajnost glasovanja ili bez pristanka birača objavi kako je on glasovao, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Uništenje i krivotvorenje izbornih isprava

Članak 337.

(1) Tko uništi, prikrije, ošteti ili neovlašteno odnese kakvu ispravu o izborima ili kakav predmet koji služi za izbore, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko uvede u popis birača nepostojeću osobu, umrlu osobu ili osobu koja nema biračko pravo.

Izborna prijevara

Članak 338.

Tko dodavanjem, oduzimanjem, brisanjem glasova ili na drugi način krivotvori rezultat izbora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Podmićivanje zastupnika

Članak 339.

(1) Tko kao zastupnik u Hrvatskom saboru, Europskom parlamentu ili kao vijećnik u predstavničkom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave zahtijeva ili primi mito ili prihvati ponudu ili obećanje mita kako bi u predstavničkom tijelu glasovao na određen način, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko zastupniku u Hrvatskom saboru, Europskom parlamentu ili vijećniku u predstavničkom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ponudi, obeća ili dade mito kako bi u predstavničkom tijelu glasovao na određen način.

ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA

► Prigovor radi kršenja izbornih pravila u postupku kandidiranja ili izbora mogu podnijeti kandidati, stranke, 100 birača ili 5% birača izborne jedinice DIP-u i to u roku od 48 sati od radnje na koju se stavlja prigovor.

Zaštita izbornog prava ostvaruje se i podnošenjem žalbe Ustavnom sudu protiv rješenja DIP-a o prigovoru u roku od 48 sati od primitka rješenja.

► **Podnošenje kaznene prijave**

Svaki građanin može samostalno podnijeti kaznenu prijavu zbog uočenih kaznenih djela propisanih Kaznenim zakonom odlaskom u policijsku postaju ili nadležno državno odvjetništvo. Primjerak kaznene prijave može se preuzeti na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=24> .

TIJEK IZBORNOG PROCESA

PRIJE IZBORNOG DANA

► Odlukom o raspisivanju izbora za zastupnike iz Republike Hrvatske u Europski parlament, koju je donio Predsjednik Republike, izbori su raspisani za nedjelju, 14. travnja 2013. U diplomatsko-konzularnim predstavništvima RH u inozemstvu izbori se provode 13. i 14. travnja 2013.

► DIP je donio Obvezatne upute i imenovao članove nižih izbornih povjerenstava, a ŽIP-ovi su imenovali članove biračkih odbora i odredili biračka mjesta.

► Prijedlozi kandidata dostavljali su se DIP-u. DIP je objavio prihvaćene kandidature te sastavio i objavio u javnim glasilima zbirne liste kandidata. Kandidate su mogle predlagati političke stranke i birači (*nezavisni kandidati*).

► Izborna promidžba počela je danom objave kandidatura u javnim glasilima, 21. ožujka, i traje do 12. travnja 2013. u 24:00, kad počinje izborna šutnja koja traje do 14. travnja 2013. u 19:00 sati.

Za vrijeme izborne šutnje zabranjena je svaka izborna promidžba, objavljivanje procjena izbornih rezultata.

► U vrijeme izborne promidžbe svi kandidati su imali pod jednakim uvjetima pravo na iznošenje i obrazlaganje svojih izbornih programa te izbornu promidžbu u medijima.

IZBORNI MATERIJALI

Dan prije izbora, birački odbori dobit će od O/GIP-a:

1. **Izvadak iz popisa birača „A“** u kojemu su registrirani birači za glasanje na tom biračkom mjestu; te **Izvadak iz popisa birača „B“ i „C“**, ukoliko ima birača koji su se privremeno ispisali/upisali iz popisa birača za koje je biračko mjesto nadležno. Svaki izvadak sadrži ime i prezime birača, adresa, datum rođenja;

2. **Glasačke listiće**

3. **Obrasce zapisnika o radu biračkog odbora**

4. **Zbirna lista kandidacijskih lista za izbor članova u EU parlament** (za isticanje na biračkom mjestu);

5. **Pribor za glasanje:**

- **glasačke kutije s priborom za pečačenje, više kemijskih i grafitnih olovaka, više listova bijelog papira, više omota (kuverti), više košuljica za važeće glasačke listiće.**

6. **Iskaznice za promatrače;**

Predsjednik biračkog odbora potpisuje potvrdu o preuzimanju izbornog materijala od O/GIP-a.

IZBORNI DAN U HRVATSKOJ – KORAK PO KORAK

PROCEDURA NA IZBORNI DAN	PODSJETNIK ZA PROMATRAČE
Prije otvaranja biračkog mjesta	
<p>Promatrač koji prati rad biračkog odbora ima pravo biti nazočan radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegovog otvaranja, za vrijeme glasanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasanja te stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku.</p>	<p>Dođite na biračko mjesto najkasnije pola sata prije otvaranja – u 6 i 30.</p>
<p>Promatrač je dužan izbornom tijelu čiji rad namjerava promatrati predložiti potvrdu stranke/kandidata ili udruge kojom je imenovan kao promatrač.</p> <p>Birački odbor dati će promatraču iskaznicu promatrača ukoliko istu već nije dobio.</p>	<p>Predstavite se predsjedniku biračkog odbora i ostalim članovima biračkog odbora te, ukoliko ih ima, i ostalim promatračima.</p> <p>Biračkom odboru pokažite potvrdu o imenovanju. Ukoliko nemate iskaznicu promatrača, birački odbor dati će vam jednu na samom biračkom mjestu.</p>
<p>Prije početka glasanja, birački odbor donijet će zaprimljene izborne materijale i urediti biračko mjesto sukladno Obvezatnim uputama br. VII.</p> <p>Na biračkom mjestu mogu se isticati samo državni simboli – zastava i grb Republike Hrvatske. Mogu se isticati i obilježja županija, gradova/općina u skladu s njihovim statutima.</p>	<p>Osmotrite uređenje biračkog mjesta i materijale dostavljene od izbornog povjerenstva.</p> <p>Je li biračko mjesto pravilno uređeno sukladno Obvezatnim uputama br. VII?</p> <p>Je li birački odbor zaprimio sve materijale?</p> <p>Je li izvješena zbirna lista kandidacijskih lista na mjestima koja su vidljiva i pristupačna biračima?</p>
<p>Promatrač ima pravo uvida u cjelokupni izborni materijal. Obavezan dio izbornog materijala je i izvadak „A“ iz popisa birača s biračima koji pripadaju tom biračkom mjestu. Na biračkom mjestu može biti, ali i ne mora, i izvadak „B“ (privremeno ispisani birači s tog biračkom mjestu) i izvadak „C“ (privremeno upisani birači na tom biračkom mjestu).</p>	<p>Imate pravo izvršiti brojanje zaprimljenih glasačkih listića te pravo uvida u izvatke iz popisa birača.</p>
<p>Nakon što su svi članovi biračkog odbora i promatrači utvrdili da su kutije prazne, pristupit će se pečaćenju glasačkih kutija.</p>	<p>Provjerite jesu li glasačke kutije prazne i propisno zapečaćene.</p>
<p>Sukladno uputama DIP-a, unutar biračkog mjesta i 50 m u okolini biračkog mjesta ne smiju biti izvješeni promidžbeni materijali političkih stranaka i kandidata (traje izborna šutnja).</p>	<p>Krš li se izborna šutnja? Jesu li plakati i drugi pomidžbeni materijali političkih stranaka ili kandidata unutar, izvan ili u blizini biračkog mjesta? Koje političke stranke ili kandidata?</p> <p>Vrši li se politička agitacija? Nalaze li se organizirani aktivisti neke političke stranke/kandidata u blizini biračkog</p>

	mjesta? Kako se ponašaju?
Glasanje	
Biračka mjesta otvaraju se u 7:00.	Je li biračko mjesto otvoreno na vrijeme?
Tijekom glasanja , promatrač se mora smjestiti u prostoriji tako da ne ometa rad biračkog odbora, ali da ima dobar pregled svih radnji vezanih za glasanje.	Sjednite sa strane tako da ne remetite odvijanje procesa glasanja, ali tako da jasno možete vidjeti odvijanje cijele procedure. Promatrajte poštuje li se izborna procedura i odgovarajte na pitanja u vašim obrascima za izvještavanje koje ste dobili od stranke/udruge. Je li vas netko pokušao zastrašiti kako biste otišli? U razgovoru s biračkim odborom izbjegavajte političku diskusiju kako ne biste dopriijeli stvaranju napete atmosfere.
Glasanje se obavlja osobno, glasačkim listićima. Glasanje se obavlja uz predočenje osobne iskaznice, putovnice, vojne iskaznice ili vozačke dozvole, tj. bilo koje druge javne isprave s fotografijom. U popisu birača će se nalaziti samo osobe s važećom osobnom iskaznicom. Prema uputama DIP-a, birači mogu glasati i s nevažećim dokumentima.	Slijedi li birački odbor propisanu proceduru identifikacije birača , provjerom dokumenata?
Nakon evidentiranja u Izvzatku iz popisa birača (zaokruživanja rednog broja ispred imena birača koji je pristupio glasanju), biraču se izdaje glasački listić kojeg je prethodno izvukao iz lepezasto postavljenih glasačkih listića okrenutih licem prema dole (kako se ne bi vidjeli serijski brojevi na listiću). Birači koji su se privremeno ispisali iz popisa birača s tog biračkom mjesta nalaze se na posebnom Izvodu iz popisa birača B. U slučaju da birač ipak odluči glasati u svom mjestu prebivališta, na svom biračkom mjestu mora vratiti potvrdu o privremenom upisu u popis birača članovima biračkog odbora.	Zaokružuje li birački odbor redni broj u izvzatku iz popisa birača? Izdaje li se biraču samo jedan glasački listić? Je li osobi koja je bila u u popisu birača ili je donijela odgovarajuću potvrdu bilo uskraćeno pravo na glasanje? Jesu li privremeno ispisani birači, koji su ipak odlučili glasati u svom mjestu prebivališta, vraćali potvrdu o privremenom upisu u popis birača biračkom odboru?
Birač odlazi na mjesto za glasanje. Sloboda opredjeljenja birača i tajnost njihova glasovanja zajamčeni su Ustavom. Svi birači zaokružuju jedan redni broj na glasačkom listiću ispred kandidacijske liste i/ili jedan redni broj kandidata unutar te liste. Popunjeni glasački listić, birač ubacuje u glasačku kutiju.	Je li biračima omogućena tajnost glasanja? Je li birački odbor na mjestu predviđena za ispunjavanje listića stavio kemijske olovke? Je li biračima bilo dozvoljeno da popunjavaju svoje glasačke listiće izvan mjesta predviđenog za njihovo popunjavanje?
Pravo je i dužnost birača da glasa samo jedanput. Nitko ne može glasati u ime druge osobe!	Je li bilo slučajeva obiteljskog glasanja? Je li netko glasovao u ime

	druge osobe?
Ukoliko mu se tijekom glasanja obrati birač, promatrač je dužan uputiti ga predsjedniku biračkog odbora.	Niste ovlašteni davati upute biračima. Uputite birače na predsjednika biračkog odbora.
Ukoliko promatrač na biračkom mjestu uoči nepravilnost protivnu zakonima i Obvezatnim uputama DIP-a , dužan je o tome izvijestiti predsjednika biračkog odbora.	Predsjednika biračkog odbora, a ukoliko je odsutan njegova zamjenika, ljubazno izvještavajte o uočenim nepravilnostima.
Ukoliko predsjednik biračkog odbora ne otkloni ili nije u mogućnosti otkloniti nepravilnost, promatrač ima pravo upisati primjedbu u zapisnik o radu biračkog odbora i tražiti od predsjednika biračkog odbora ili člana koji je primio primjedbu da mu potpiše primitak iste.	Ukoliko predsjednik biračkog odbora ne ukloni/riješi problem na koji ste ga upozorili upisujete primjedbu u zapisnik o radu biračkog odbora; Primjedba se piše na komad bijelog papira u dva primjerka : jedan se umeće u zapisnik o radu biračkog odbora, a druga ostaje promatraču. Ukoliko ćete imati primjedbi nakon 19:00 kad započinje prebrojavanje glasačkih listića, vrijedi ista procedura.
Ukoliko su se biračkom odboru za glasanje prijavile bolesne i nemoćne osobe , najmanje 2 člana biračkog odbora idu u obilazak, noseći glasačke listiće i omotnice. Članovi biračkog odbora će ići u obilazak bolesne i nemoćne osobe samo u slučaju ako je birač dostupan biračkom odboru te ako birački odbor ocijeni da će takvo glasanje moći provesti bez ometanja glasanja na biračkom mjestu. Prilikom glasanja, birač će sam presaviti glasački listić, staviti ga u zasebnu omotnicu (kuvertu) i zatvoriti je u prisutnosti članova biračkog odbora. Članovi biračkog odbora će po povratku na biračko mjesto, pred ostalim članovima biračkog odbora, otvoriti omotnicu i presavijen listić ubaciti u odgovarajuću glasačku kutiju. Predsjednik biračkog odbora upisat će u Zapisnik ime i prezime birača koji je glasao na ovaj način.	Je li poštivana procedura odlaska članova biračkog odbora kod bolesnih i nemoćnih osoba? Imate pravo s biračkim odborom otići u obilazak bolesnih i nemoćnih birača. Jesu li članovi biračkog odbora po povratku na biračko mjesto otvorili omotnicu pred ostalim članovima biračkog odbora te, bez pregledavanja glasačkog listića, presavijeni listić ubacili u odgovarajuću glasačku kutiju?
Birač koji zbog tjelesne mane (slijepa osoba, osoba bez ruku) ili zbog toga što nije pismen ne može samostalno glasati, ima pravo doći na biračko mjesto s drugom osobom od povjerenja (pismena osoba) koja ne smije biti član biračkog odbora. Osoba će po biračevoj ovlasti i uputi zaokružiti redni broj na glasačkom listiću. Predsjednik biračkog odbora navest će u Zapisnik ime i prezime birača s tjelesnom manom ili nepismenog birača koji je glasao na takav način.	Pomažu li članovi biračkog odbora u glasanju slijepih osoba, osoba bez ruku ili nepismenih osoba?
Na biračkom mjestu moraju neprekidno biti nazočna najmanje pet članova biračkog odbora ili njihovi zamjenici.	Jesu li u svakom trenutku na biračkom mjestu nazočna najmanje pet članova biračkog odbora?
Atmosfera na biračkom mjestu treba biti takva da	Je li netko pokušao zastrašivati ili

<p>omogućiti normalan tijek glasanja bez pokušaja uznemiravanja ili nagovaranja birača. Nitko ne može tražiti od birača objavu glasačkog opredjeljenja, nitko ne može biti pozvan na odgovornost zbog glasanja ili zbog toga što nije glasao.</p>	<p>nagovarati birače? Je li bilo slučajeva nereda ili kaosa na biračkom mjestu?</p>
<p>Predsjednik biračkog odbora osigurava red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasanja, kao i nakon zatvaranja birališta. U slučaju potrebe, može zatražiti pomoć policije koja je dužna postupiti u skladu sa svojim ovlastima. Nitko, osim pripadnika policije koja dolazi na poziv predsjednika biračkog odbora, ne smije doći na biralište naoružan.</p>	<p>Je li na biračkom mjestu prisutne uniformirane osobe (osim pripadnika policije koji su došli na poziv predsjednika biračkog odbora)? Je li prisutne neke druge osobe?</p>
<p>Ukoliko na biračko mjesto pristupi birač koji nije na izvatku iz popisa birača, a nije pogriješio biračko mjesto, birača se upućuje u nadležno tijelo po potvrdu za glasanje (primjerice ukoliko birač ima nevažeću osobnu iskaznicu, neće biti u popisu birača, ali može otići po potvrdu).</p>	<p>Je li poštivana propisana procedura kod onih birača koji nisu u popisu birača? Je li birački odbor upućivao birače u nadležno tijelo po potvrdu za glasanje? Je li birački odbor uvažio potvrde za glasanje koje su donosili birači i omogućio im glasanje?</p>
<p>Birač koji nije upisan u popis birača i nema odgovarajuću potvrdu ne može glasati.</p>	<p>Je li osobi koja nije upisana u popis birača i nije donijela odgovarajuću potvrdu bilo dozvoljeno glasanje?</p>
<p>U slučaju da se za vrijeme glasanja glasačka kutija potpuno napuni, ista se ne smije prazniti prije završetka glasanja na biračkom mjestu, već se mora zatvoriti sigurnosnom naljepnicom na način da je u cijelosti zatvoren otvor kroz koji se glasački listić ubacuje. Takva puna glasačka kutija odlaže se na odgovarajuće mjesto – vidljivo članovima biračkog odbora i promatračima. Na mjesto nove glasačke kutije stavlja se nova potpuno prazna i zapečaćena kutija koja je prethodno pregledana.</p>	<p>Je li se s punom glasačkom kutijom postupilo prema navedenoj proceduri?</p>
Brojanje glasova i utvrđivanje rezultata	
<p>Biračko mjesto zatvara se u 19:00. Svim biračima koji su se do 19:00 zatekli na biračkom mjestu, omogućit će se glasanje.</p>	<p>Je li biračko mjesto zatvoreno na vrijeme? Je li svim biračima koji su se zatekli na biračkom mjestu do 19:00 omogućeno glasanje?</p>
<p>Nakon zatvaranja biračkog mjesta, birački odbor pristupa brojanju glasova.</p>	<p>Brojanje je važan i precizan dio izbornog procesa. U ocjenjivanju brojanja, morate biti sigurni da je procedura opisana u ovom priručniku u potpunosti poštivana. Nakon zatvaranja biračkog mjesta, ostanite sve dok brojanje nije završeno i unesite rezultate u predviđeni obrazac koji ste dobili od stranke/udruge koja vas je odredila za promatrača.</p>

<p>Čitavom postupku odvajanja i brojanja glasačkih listića mora neprekidno biti nazočno najmanje pet članova biračkog odbora ili njihovi zamjenici.</p> <p>Čitav postupak odvajanja i brojanja nevažećih glasačkih listića, odnosno brojanja važećih glasačkih listića obavljaju zajedno predsjednik (zamjenik predsjednika) i nazočni članovi (zamjenici članova) biračkog odbora.</p> <p>Jedan član ili zamjenik člana biračkog odbora, odnosno manja grupa od troje, ne smije samostalno obavljati ove radnje.</p>	<p>Je li kod postupka odvajanja i brojanja glasačkih listića nazočno najmanje pet članova biračkog odbora ili njihovi zamjenici?</p> <p>Obavljaju li navedene postupke predsjednik ili zamjenik predsjednika i nazočni članovi, odnosno zamjenici članova, zajedno?</p>
<p>Sve kemijske olovke sklanjaju se, a grafitne olovke dozvoljene su za zabilježbe koje radi predsjednik biračkog odbora.</p>	<p>Jesu li sa stola sklonjene sve kemijske olovke te da li se u procesu prebrojavanja listića koriste samo grafitne olovke?</p>
<p>Najprije će se neupotrebljeni glasački listići prebrojati, potom spremiti u omotnice koje će se zapečatiti.</p>	<p>Jesu li neupotrebljeni listići prebrojani i spremljeni u omotnice koje su zapečaćene prije otvaranja glasačke kutije?</p>
<p>Zatim će se, sukladno izvatcima iz popisa birača, utvrditi ukupan broj birača koji su pristupili glasanju. Također će se utvrditi broj birača dopisanih ili ispisanih birača s pojedinog izvotka iz popisa birača (ukoliko se radi o biračima pripadnicima nacionalnih manjina) te broj birača koji su glasali uz potvrdu, kao i onih koji su svoj glas dali u omotnicama.</p>	<p>Je li utvrđen ukupan broj birača koji su pristupili glasanju na način da su pobrojane sve kategorije birača (iz svih izvadaka, uz potvrdu, putem omotnica)?</p>
<p>Nakon otvaranja glasačkih kutija, birački odbor pristupa prebrojavanju listića. Utvrđuje se ukupan broj glasačkih listića i nevažeći glasački listići koji se spremaju u posebnu omotnicu.</p> <p>Ukupan broj glasačkih listića u kutiji mora biti jednak ili manji od broja birača koji su glasovali sukladno izvadcima iz popisa birača.</p> <p>Važeći glasački listić je onaj iz kojega se nedvojbeno može utvrditi za kojeg je kandidata birač glasao. Ovdje se nalaze detaljni primjeri važećih i nevažećih listića.</p> <p>Nevažeći glasački listić je neispunjeni glasački listić, listić na kojem je zaokruženo više od propisanog broja kandidata ili listić iz kojeg se ne može sa sigurnošću utvrditi za koga je birač glasao.</p>	<p>Je li proglašavanje listića nevažećima i važećima opravdano?</p> <p>Je li ukupan broj glasačkih listića u kutiji veći od broja birača koji su glasali sukladno izvadcima iz popisa birača?</p> <p>Jesu li nevažeći listići spremljeni u posebnu omotnicu?</p> <p>Jesu li pravilno utvrđeni nevažeći listići?</p>
<p>Pristupa se grupiranju važećih listića prema zaokruženim rezultatima te brojanju. Prvo se utvrđuje broja glasova koje je dobila svaka pojedina lista, a zatim broj glasova za kandidate na pojedinoj kandidacijskoj listi. Svaki član biračkog odbora ima pravo osobno izvršiti brojanje listića. Izbrojani listići spremaju se u omotnice s naznakom kandidata, koje se potom zalijepe.</p>	<p>Je li prebrojavanje listića bilo transparentno za sve članove biračkog odbora i promatrače?</p> <p>Je li se prvo utvrdio broj glasova za pojedinu listu, a zatim i broj glasova za kandidate na pojedinoj listi?</p> <p>Jesu li svi članovi biračkog odbora dobili priliku osobno prebrojati listiće,</p>

	ukoliko su to zatražili?
<p>Nakon završetka brojanja listića, predsjednik biračkog odbora unosi podatke u zapisnike o radu biračkog odbora kemijskom olovkom. Svi članovi biračkog odbora imaju pravo staviti pisane primjedbe u zapisnike.</p>	<p>Jesu li svi članovi biračkog odbora i promatrači dobili priliku staviti pisane primjedbe u zapisnike o radu biračkog odbora, ukoliko su to zatražili?</p>
<p>Zapisnike potpisuju svi članovi biračkog odbora i imaju pravo dobiti njihov original, kao i promatrači. Zbog opširnih zapisnika i nedovoljno tehničkih uvjeta (ispisivanje, kopiranje), zapisnik ćete možda dobiti u OIP/GIP-u.</p>	<p>Jesu li svi članovi biračkog odbora i promatrači potpisali zapisnike i dobili primjerak istih, ukoliko su to zatražili?</p>
<p>VAŽNO!</p>	<p>Možete zatražiti svoju kopiju zapisnika!</p>
<p>Birački odbori nose cjelokupan izborni materijal u O/GIP, najkasnije u roku od 12 sati od zatvaranja birališta.</p>	<p>Je li birački odbor odnio izborni materijal u O/GIP u propisanom roku od zatvaranja birališta?</p>
OIP/GIP	
<p>Promatrači imaju pravo pratiti provođenje izbora tijekom čitavog izbornog postupka, a napose rad izbornih povjerenstava na svim razinama te rad biračkih odbora.</p> <p>Izborna tijela dužna su promatračima omogućiti promatranje svog rada.</p> <p>Promatrač smije biti nazočan radu nadležnog izbornog povjerenstva za vrijeme održavanja sjednica.</p>	<p>U izborno povjerenstvo odlazite samo u dogovoru s vašim koordinatorskom.. Pravila za promatranje ostaju ista.</p>
<p>U nekim O/GIP vršit će se unos rezultata iz zapisnika u računalo. O/GIP ispunjavaju zapisnike o svom radu. Svaki član O/GIP-a i promatrači imaju pravo stavljati pismene primjedbe u zapisnike o radu O/GIP-a.</p>	<p>Promatrači imaju pravo pratiti izborni materijal od biračkog mjesta do izbornog povjerenstva, kao i promatrati unos rezultata u računala. Jesu li svi članovi O/GIP-a i promatrači dobili priliku staviti pismene primjedbe u zapisnike o radu O/GIP-a, ukoliko su to zatražili?</p>
<p>GIP/OIP će zbrojiti rezultate glasanja na biračkim mjestima na svom području najkasnije u roku 24 sata od sata zatvaranja birališta. GIP/OIP će dostaviti izborne rezultate na svom području DIP-u zajedno sa zapisnikom o svom radu na način i u roku koji joj DIP odredi.</p>	<p>Jesu li O/GIP dostavili izborni materijal u DIP u zadanom roku od zatvaranja birališta?</p>
<p>DIP nakon zatvaranja birališta može objavljivati privremene i neslužbene rezultate izbora prema svom nahođenju. Službeni rezultati objavit će se nakon što se riješe svi prigovori u vezi zaštite izbornih prava ili proteknu rokovi za njihovo</p>	

podnošenje.

Također se objavljuje koliki je bio odaziv birača –
ukupan broj birača koji su izašli na izbore.

--

INCIDENTI

Ono što se za birački proces smatra incidentom je:

- nije Vam dozvoljen ulazak na biračko mjesto ili ste s njega bezrazložno udaljeni
- bilo koji oblik fizičkog nasilja oko i na biračkom mjestu
- vrijeđanje i zastrašivanje birača unutar i u blizini biračkoga mjesta
- stvaranje kaosa na biračkom mjestu;
- dulje zadržavanje uniformiranih osoba unutar biračkog mjesta za vrijeme glasanja ako nisu došle na poziv predsjednika biračkog odbora;
- bilo koje kršenje izbornog zakona i pravila koje se ponavlja unatoč tome što je predsjednik biračkog odbora ili zamjenik upozoren;
- kršenje odredbi Kaznenog zakona;
- nedostatak/nestanak glasačkog materijala;
- glasanje u ime druge osobe;
- ubacivanje više od jednog glasačkog listića u kutiju;
- povreda tajnosti glasanja birača;
- nakon otvaranja glasačke kutije ustanovljeno je da ima više glasačkih listića od ukupnog broja birača koji su pristupili glasanju;
- birački odbor odbio je unijeti Vašu primjedbu u zapisnik o radu biračkog odbora, kao i potpisati se na vaš primjerak primjedbe
- prebrojavanje glasačkih listića nije transparentno i sukladno proceduri.

U slučaju neke od navedenih situacija, **unesite primjedbu u zapisnik o radu biračkog odbora, a svoju udrugu, stranku ili kandidata za kojega promatrate izbore odmah obavijestite o incidentu.**

Napomena: Radi kršenja izbornih pravila, kandidati i stranke (kao i 100 birača ili 5% birača izborne jedinice) mogu podnijeti prigovor županijskom izbornom povjerenstvu, stoga o kršenju izbornih pravila izvještavajte informirano, točno i objektivno.

Pretpostavljamo da imate dogovoren interni protokol oko dojave takvih situacija, a ono što vam mi savjetujemo je da o incidentu izvijestite točno (broj i adresa biračkog mjesta, predsjednik biračkog odbora, opis situacije) i objektivno. **Svako napuhavanje situacije ili Vaše nepoznavanje pravila, osim što nije korektno, može se okrenuti protiv vas i vaše stranke/kandidata, ali i izazvati nepotrebne tenzije u zajednici.**

Želimo vam ugodno promatranje izbora!

GONG

PRAVILA kojima se uređuju prava i dužnosti promatrača u promatranju izbornog postupka na izborima članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske te prava i obveze izbornih tijela

1.

PRAVO PROMATRANJA

Pravo promatranja izbornog postupka na izborima članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske imaju:

- političke stranke,
- birači koji su predložili kandidacijske liste grupe birača,
- nevladine udruge i
- međunarodne organizacije koje djeluju u Republici Hrvatskoj.

2.

IZBORNA TIJELA

Izborna tijela čiji su rad ovlaštene promatrati promatrači iz točke I. ovih Pravila su Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Državno izborno povjerenstvo), općinska, gradska i županijska izborna povjerenstva, Gradsko izborno povjerenstvo Grada Zagreba te birački odbori.

3.

DOZVOLA ZA PROMATRANJE

3.1.

Promatrač kojeg je odredila politička stranka

Promatrač kojeg odredi politička stranka dužan je izbornom tijelu čiji rad promatra predočiti potvrdu političke stranke koja ga je odredila. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje politike stranke odnosno opunomoćenik kojega ta osoba ovlasti.

Nakon što je izbornom tijelu promatrač predočio potvrdu političke stranke, predsjednik ili zamjenik izbornog tijela uručit će promatraču službenu iskaznicu.

3.2.

Promatrač kojeg odrede birači koji su predložili kandidacijsku listu grupe birača

Promatrač kojeg odrede birači koji su predložili kandidacijsku listu grupe birača dužan je izbornom tijelu čiji rad promatra predočiti suglasnost nositelja kandidacijske liste grupe birača. Nakon što je izbornom tijelu promatrač predočio suglasnost nositelja kandidacijske liste grupe birača, predsjednik ili zamjenik izbornog tijela uručit će promatraču službenu iskaznicu.

3.3.

Promatrač nevladine udruge

Zainteresirane nevladine udruge dužne su u roku od 30 dana od raspisivanja izbora zatražiti od Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Državno izborno povjerenstvo), dozvolu za promatranje rada izbornih povjerenstava i biračkih odbora. Obrazac zahtjeva za izdavanje dozvole dostupan je na internetskoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Uz zahtjev za izdavanje dozvole nevladina udruga je dužna dostaviti presliku izvotka iz Registra udruge, kako bi se utvrdilo da li je riječ o udruzi koja je registrirana kao udruga koja djeluje na području nezavisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava.

Odluku o zahtjevu nevladine udruge Državno izborno povjerenstvo će bez odgode dostaviti na adresu sjedišta udruge ili ovlaštenoj osobi udruge.

Najkasnije 20 dana prije održavanja izbora, nevladina udruga je dužna Državnom izbornom povjerenstvu dostaviti popis imena svojih ovlaštenih promatrača, kako bi Državno izborno povjerenstvo moglo pripremiti službene iskaznice za svakog ovlaštenog promatrača i najkasnije 3 dana prije dana održavanja izbora dostaviti ih u sjedište nevladine udruge.

Promatrač kojeg je odredila nevladina udruga kojoj je dopušteno promatranje izbora dužan je izbornom tijelu čiji rad promatra predložiti potvrdu nevladine udruge koja ga je odredila i službenu iskaznicu koju mu je izdalo Državno izborno povjerenstvo. U potvrdi se navodi broj i datum odobrenja koje je izdalo Državno izborno povjerenstvo za promatranje rada izbornog tijela, a izdaje ju i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje udruge, odnosno opunomoćenik kojega ta osoba ovlasti.

3.4.

Promatrač kojeg je odredila međunarodna organizacija – strani promatrač
Promatraču kojeg je odredila međunarodna organizacija koja djeluje u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: strani promatrač), status stranog promatrača utvrđuje Državno izborno povjerenstvo odobrenjem. Državno izborno povjerenstvo će stranom promatraču kojem je izdalo odobrenje za promatranje izdati i službenu iskaznicu.

Zahtjev za izdavanje odobrenja dostupan je na internetskoj stranici Državnog izbornog povjerenstva – www.izbori.hr.

Međunarodne organizacije koje djeluju u Republici Hrvatskoj za strane promatrače ili strani promatrači neposredno, dužni su u primjerenom roku prije održavanja izbora podnijeti zahtjev Državnom izbornom povjerenstvu za izdavanje odobrenja za promatranje, kako bi se najkasnije 3 dana prije održavanja izbora stranom promatraču mogla dostaviti službena iskaznica.

Strani promatrač kojem je od strane Državnog izbornog povjerenstva izdano odobrenje za promatranje i službena iskaznica, dužan je odobrenje i službenu iskaznicu predložiti izbornom tijelu čiji rad promatra.

4.

PRAVA I OBVEZE PROMATRAČA

4.1.

Promatračima je dopušteno pratiti:

- izbornu promidžbu,
- tiskanje i korištenje izbornog materijala,
- cjelokupan izborni postupak,
- postupak glasovanja,
- rad izbornih tijela i
- imati uvid u cjelokupan izborni materijal sve do proglašenja službenih konačnih rezultata izbora.

4.2.

Promatraču koji promatra rad izbornog povjerenstva je dopušteno:

- nazočiti radu izbornog povjerenstva za vrijeme održavanja sjednica te upozoravati na uočene nepravilnosti,
- stavljati obrazložene primjedbe na rad izbornog povjerenstva u zapisnik o radu izbornog povjerenstva ili ih u pisanom obliku priložiti zapisniku o radu tog izbornog tijela te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad izbornog povjerenstva,
- zahtijevati presliku ili prijepis zapisnika o radu izbornog povjerenstva čiji je rad promatrao te
- ima pravo biti nazočan primopredaji izbornog materijala biračkom odboru od strane izbornog povjerenstva.

4.3.

Promatraču koji promatra rad biračkog odbora je dopušteno:

- nazočiti radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja te ispunjavanja zapisnika o radu biračkog odbora,

- stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku, te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad biračkog odbora,
- zahtijevati presliku ili prijepis zapisnika o radu biračkog odbora čiji je rad promatrao,
- dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora te
- ima pravo biti nazočan primopredaji izbornog materijala izbornom povjerenstvu od strane biračkog odbora nakon što su utvrđeni rezultati glasovanja.

4.4.

Promatračima nije dopušteno:

- ometati rad izbornih tijela,
- odgovarati na eventualne upite birača na biračkom mjestu, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan ga je uputiti na predsjednika biračkog odbora ili njegovog zamjenika,
- tonski ili video snimati rad izbornog tijela čiji rad promatra,
- nositi oznake, značke, fotografije, promotivni ili drugi materijal političkih stranaka odnosno kandidacijskih lista grupa birača ili samih kandidata, koji može utjecati na birače,
- na bilo koji drugi na čin aktivno ili pasivno utjecati na birače.

4.5.

Promatrač je dužan:

- tijekom cijelog vremena praćenja izbornog postupka ili neke od radnji opisane u točkama 4.1., 4.2. i 4.3. ovih Pravila nositi vidljivo istaknutu službenu iskaznicu

4.6.

Strani promatrači

Strani promatrači imaju sva prava i obveze opisane u točkama 4.1., 4.2., 4.3. i 4.5. ovih Pravila, osim prava

- stavljati obrazložene primjedbe na rad izbornog tijela u zapisnik o radu tog tijela ili ih u pisanom obliku priložiti zapisniku o radu te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad izbornog tijela.

5.

PRAVA I OBVEZE IZBORNIH TIJELA

Izborna tijela (izborna povjerenstva i birački odbori) su dužna promatračima navedenim u točki I. ovih Pravila omogućiti praćenje i promatranje svog rada. Izborna tijela čiji se rad promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako nedostatak prostora ili drugi neotklonjivi razlozi ne dopuštaju istovremeno promatranje svim promatračima. Političkim strankama, biračima koji su predložili kandidate, nevladinim udrugama i međunarodnim organizacijama mora se omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu ili pri izbornom tijelu. Predsjednik izbornog tijela usmeno će opomenuti promatrača koji ometa rad izbornog tijela. Ako promatrač unatoč opomeni nastavi s ometanjem, predsjednik izbornog tijela je ovlašten naložiti njegovo udaljevanje.

Birački odbor će voditi računa da se glasovanje provede neometano, uz puno poštivanje tajnosti glasovanja i sigurnosti birača. Ako je nužno radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije.

Predsjednik izbornog tijela ili njegov zamjenik je dužan primiti pisanu primjedbu promatrača, unijeti je u zapisnik o radu tog izbornog tijela ili je u pisanom obliku priložiti zapisniku i o tome, na zahtjev promatrača, izdati potvrdu.